

อาสาสมัครพี่เลี้ยง

โดย นาย สมชาติ เอี่ยมอนุพงษ์
ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านการแก้ไขฟื้นฟูและกิจกรรมชุมชน
กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

คำนำ

ความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเด็กที่กำลังเจริญเติบโตกับผู้ใหญ่ที่ให้การเลี้ยงดู เป็นอาหารทางใจที่พิเศษและมีอิทธิพลต่อเด็กไปจนชั่วชีวิตของเด็ก แต่ความล้มเหลวของครอบครัวที่เกิดขึ้นมาเรื่อยๆ ทำให้เกิดปัญหาสังคมและที่เป็นภาระตามมาคือความต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ความช่วยเหลือสนับสนุนเหล่านี้ยังขาดแคลนอยู่มาก เมื่อใดก็ตามที่ครอบครัวไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์หรือครอบครัวไม่เต็มใจหรือไม่พร้อมที่จะให้การปกป้องคุ้มครองเด็กลูกหลานของตนได้อย่างเต็มที่ ช่องว่างตรงนี้อาจชดเชยได้ด้วยวิธีการจัดหาผู้ปกป้องคุ้มครองให้กับเด็กที่กำลังเผชิญปัญหาเหล่านั้นซึ่งเราเรียกว่า “พี่เลี้ยง” (Mentor) ซึ่งเป็นการอาสาสมัครของผู้ใหญ่ที่จะอุทิศตนเพื่อเด็กเหล่านั้น

ปี ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) สภาของเกรสของสหรัฐอเมริกาได้เห็นถึงความจำเป็นสำหรับเด็กและเยาวชนจึงได้ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยความยุติธรรมสำหรับเด็กและการป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบน ค.ศ. 1974 (the Juvenile Justice and Delinquency Prevention Act of 1974) ให้มีการจัดตั้ง “โปรแกรมพี่เลี้ยงสำหรับเด็ก” (Juvenile Mentoring Program หรือ JUMP) ภายใต้สำนักงานการยุติธรรมสำหรับเด็กและการป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือ the Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (OJJDP)สังกัด U.S. Department of Justice Office of Justice Programs โครงการที่สำนักงานนี้ให้การอุดหนุนมีจำนวน 93 โครงการ เฉพาะในปี ค.ศ. 1997 สำนักงานนี้ให้การสนับสนุนโครงการอาสาสมัครพี่เลี้ยงทั้งสิ้นจำนวนเกือบ 300 โครงการ¹

---

¹ สำนักงานการยุติธรรมสำหรับเด็กและการป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือ the Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (OJJDP) ได้รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ “โปรแกรมพี่เลี้ยงสำหรับเด็ก” (Juvenile Mentoring Program หรือ JUMP) ต่อสภาของเกรสเมื่อปี ค.ศ. 1998 ข้อมูลเกี่ยวกับผลการวัดผลบางส่วนในบทความนี้มาจากรายงานนี้

ประวัติการอาสาช่วยเหลือน้องด้วยการเป็นพี่เลี้ยง (Mentor)

แนวคิดนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่แนวคิดการใช้พี่เลี้ยงเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ลักษณะหนึ่งต่อหนึ่งระหว่างบุคคลสองคนที่ไม่เคยมีความสัมพันธ์กันมาก่อนโดยปกติผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงจะมีอายุมากกว่า ภายใต้กระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์นี้ผู้ที่ เป็นพี่เลี้ยงจะทำหน้าที่และแสดงบทบาทเป็นผู้ให้การสนับสนุน สอนสั่ง ให้การปรึกษา และให้การช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาว่างของเด็ก แนวคิดเช่นนี้เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 ตอนปลาย โดยเกิดกิจกรรมรณรงค์ “โครงการเยี่ยมเยียนแบบมิตรภาพ” (Friendly Visiting Campaign) โดยองค์กรการกุศลต่างๆได้ทำการคัดเลือกสตรีจากชนชั้นกลางเพื่อทำงานในชุมชนผู้อพยพที่ยากจนเพื่อทำหน้าที่ค้นหา ลักษณะครอบครัวที่ยากจนและระดับทางศีลธรรมของครอบครัวนั้นด้วยความหวังว่าจะใช้เป็นข้อมูลในการลดความตึงเครียดของความแตกต่างทางชนชั้น

² ในปีค.ศ. 1904 หรือ พ.ศ. 2447 เกิดสมาคมบิกบราเดอร์และบิกซิสเตอร์หรือพี่ใหญ่เพื่อน้องๆ (Big Brothers/Big Sisters) และประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในการรณรงค์ดังกล่าวสมาคม Big Brothers/Big Sisters ได้พัฒนาความสัมพันธ์กับเยาวชนที่ด้อยโอกาสด้วยการใช้พี่เลี้ยงที่มาจากผู้ใหญ่ที่มาจากชนชั้นกลาง และสมาคมนี้เองที่ทำให้ภาพของการปกป้องคุ้มครองเด็กด้วยการคอยเป็นพี่เลี้ยงมีความชัดเจนในรูปแบบมากขึ้น การเป็นพี่เลี้ยงในทางคลินิกเราจะใช้คำว่า “สายสัมพันธ์”(Bond) กับคำว่า “ความผูกพัน” (Attachment) ที่เด็กกับผู้ใหญ่พัฒนาขึ้นมา ในโรงเรียนจะเรียกว่า “ติวเตอร์”(Tutor) ในด้านยาเสพติดเราใช้คำว่า “ผู้ให้ความช่วยเหลือ”(Sponsor) ในทางธุรกิจใช้คำว่า “ทีม”คอยเป็นพี่เลี้ยงให้การสนับสนุนการดำเนินงานของบริษัท

---

² Grossman, J.B., and Garry, E.M. (1997, April). Mentoring - A proven delinquency prevention strategy. *Juvenile Justice Bulletin*. Washington, DC: Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, U.S. Department of Justice.p:1

ปัจจุบันรูปแบบของการเป็นพี่เลี้ยงพัฒนาไปโดยมีลักษณะเฉพาะของตนเองขึ้นอยู่กับว่าองค์กรใดสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง แต่โครงการเป็นพี่เลี้ยงสำหรับเด็กนั้นต่างให้ความสำคัญเหมือนกันคือจะต้องมีผู้ใหญ่ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมหนึ่งคนอยู่กับเด็กที่สามารถเป็นเพื่อนกับเด็กได้ เป็นต้นแบบให้กับเด็ก ให้คำแนะนำได้ และเป็นครูให้กับเด็ก หากบุคคลที่จะทำหน้าที่นี้สามารถพัฒนาจากคนในครอบครัวได้จะมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาเด็ก

สำหรับประเทศในแถบเอเชียประเทศญี่ปุ่น³ ได้พัฒนาแนวความคิดของ Big Brothers and Big Sisters หรือพี่อาสาช่วยน้องเป็นการรับแนวคิดมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี ค.ศ.1947 เริ่มโดยกิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 6,225 คน อายุของอาสาสมัครพี่เลี้ยงของสมาคมพี่ช่วยน้องของญี่ปุ่นอยู่ระหว่าง 17-30 ปีมีเครือข่ายของสมาคมนี้ทั้งสิ้น 564 แห่งทั่วประเทศโดยทำงานประสานกับและสังกัดสำนักงานคุมประพฤติทั้ง 50 แห่งของประเทศเพื่อทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครพี่เลี้ยงสำหรับเด็กทั่วไปและเด็กที่ถูกคุมความประพฤติด้วย ผลของการดำเนินการคุมประพฤตร่วมกับอาสาสมัครพี่เลี้ยง อาสาสมัครคุมประพฤติอาสาสมัครอื่นๆ สมาคม องค์กร มูลนิธิ ทุกภาคส่วนทั้งรัฐและเอกชนมาอย่างยาวนานทำให้ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่มีสถิติผู้ต้องโทษในเรือนจำต่ำที่สุดในโลกเมื่อเทียบกับอัตราส่วนประชากรในระหว่างประเทศอุตสาหกรรมด้วยกัน

ระบบอาสาสมัครพี่เลี้ยงเกิดได้สองแนว⁴ แนวแรกเกิดโดยไม่เป็นทางการ (Natural Mentors) แนวที่สองเป็นแบบทางการ (Planned Mentored) การเกิด

³ UNAFEI, "Criminal Justice in Japan", 2001

⁴ Bernard, B. (1992). *Mentoring programs for urban youth: Handle with care*. Portland, OR: Western Regional Center for Drug-Free Schools and Communities, Far West Laboratories; Brown, R.S., (1996). Challenges and potential of mentoring at-risk students: A literature review. *ERS Spectrum*, spring 1996, 17-28; Crockett, L., and Smink, J. (1991). *A mentoring guidebook: A practical manual for designing and managing a mentoring program*. Clemson, SC: National Dropout Prevention Center; Freedman, Marc (1993). *The kindness of strangers: Adult mentors, urban youth, and the new voluntarism*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

อาสาสมัครที่เลี้ยงแบบไม่เป็นทางการหรือแบบธรรมชาติเกิดจากการติดต่อกันแบบไม่มีโครงสร้างใดๆและติดต่อกันอยู่บ่อยๆในเวลาพิเศษเช่นหลังเลิกเรียน ในวันหยุด ฯลฯ ที่เด็กหลายคนอาจโชคดีได้อยู่ในท่ามกลางเครือข่ายที่กว้างขวางและเต็มไปด้วยผู้ใหญ่ที่เป็นต้นแบบที่ดี สำหรับเด็กที่กระทำผิดและเด็กกลุ่มเสี่ยงการเอาใจใส่การให้ความรักใคร่และการให้คำแนะนำที่เจือจางจากญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่นๆในชุมชนโดยปกติโอกาสเช่นนี้หาได้ยากในชุมชนของเด็ก ด้วยเหตุนี้กิจกรรมเกี่ยวกับการจัดหาพี่เลี้ยงให้กับเด็กกลุ่มเสี่ยงจึงเกิดขึ้นมากมายในชุมชนต่างๆของสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นทางการ

อาสาสมัครที่เลี้ยงช่วยเหลือเด็กในการจัดการกับปัจจัยเสี่ยง

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าปัจจัยเสี่ยงมีอยู่ทั่วไปรอบๆตัวเด็ก ปัจจัยเสี่ยงมีอยู่ในชุมชน ในครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และแม้ตัวเด็กเองที่อาจเป็นปัจจัยเสี่ยงด้วย ปัจจัยเสี่ยงที่มีอยู่ในที่ต่างๆดังกล่าวได้แก่ ความยากจน การแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษ ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ความล้มเหลวในการเรียน เพื่อนๆที่มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน และการไม่ได้รับการเอาใจใส่ที่ดีไม่มีความสัมพันธ์ในทางบวกที่จะคอยปกป้องคุ้มครองให้กับเด็ก สภาพแวดล้อมดังกล่าวเด็กและเยาวชนยังคงตกอยู่ภายใต้ปัจจัยเสี่ยงต่อไป

ตัวอย่างของปัจจัยเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก

1. เมื่อครอบครัวของเด็กไม่ได้อยู่ประจำในชุมชนที่เด็กเติบโตมาโดยครอบครัวได้จากชุมชนนั้นไปแล้ว
2. เมื่อบิดามารดาและพี่คนโตต้องออกไปทำงานนอกบ้านเด็กขาดผู้ดูแลเอาใจใส่
3. ปัญหาการหย่าร้างที่เพิ่มขึ้นและการตั้งครรภ์ของเด็กหญิงในวันเยาว์ที่ไม่มีพ่อ
4. ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษและสุราที่คาดเดาได้เป็นกลีดยุคของครอบครัวและชุมชนที่ทำลายทั้งร่างกายและ จิตใจของเด็กและเป็นความยากลำบากอย่างน่าเวทนาของเด็กและเยาวชนที่จำต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้มีชีวิตรอดอย่างเป็นพลเมืองที่ดีในสภาพสังคมเช่นนั้น ฯลฯ

ปัจจัยเสี่ยงตัวใดตัวหนึ่งสามารถส่งผลในทางลบต่อครอบครัวเป็นอย่างมาก ในการปกป้องบุตรหลานจากปัจจัยเสี่ยงนั้นหากเด็กได้รับปัจจัยเสี่ยงมากกว่าหนึ่งตัวภัยคุกคามต่อเด็กจะเพิ่มเป็นทวีคูณ ครอบครัวจะมั่นใจได้อย่างไรว่าบุตรหลานของตนมีความรู้ มีทักษะ มีความมั่นคงทางบวก พอที่จะเอาชนะและหลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ เหล่านั้นได้

ผลการศึกษาวิจัย⁵ เกี่ยวกับการขาดการควบคุมสอดส่องดูแลเด็กพบว่า ครอบครัวที่มีผู้ปกครองเพียงคนเดียวกล่าวคือมีเพียงพ่อหรือแม่ และครอบครัวที่พ่อแม่ต้องออกไปทำงาน เด็กในครอบครัวเช่นนี้จะเกี่ยวข้องกับสุราและใช้ยาเสพติดให้โทษในอัตราที่สูงและการขาดการดูแลจากบิดามารดาสำหรับเด็กในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะเกิดปัญหาเช่นนั้นกับเด็กเป็นอย่างมากเพราะผู้ปกครองของเด็กไม่มีทางเลือกทางอื่นในการที่จะควบคุมสอดส่องดูแลเด็กระบบวิธีการจัดหาอาสาสมัครพี่เลี้ยงให้กับเด็กดังกล่าวจึงเป็นทางออกสำหรับครอบครัวที่มีปัญหาเช่นนั้นได้เป็นอย่างดี

---

⁵ Buckhalt, J.A., Halpin, G., Noel, R., and Meadows, M.E. (1992). Relationship of drug use to involvement in school, home and community activities: Results of a large survey of adolescents. *Psychological Reports, 70*, 139-146;

Carnegie Council on Adolescent Development (1992). *A matter of time: Risk and opportunity in the non-school hours*. New York: Carnegie Corporation;

Dornbusch, S.M., Carlsmith, J.M., Bushwall, S.J., Ritter, P.L., Leiderman, H., Castor, H.S., and Gross, R.T. (1985). Single parents, extended households, and the control of adolescents. *Child Development, 56*, 326-341;

Richardson, J.L., Dwyer, K., McGuigan, K., Hansen, W.B., Dent, C., Johnson, C.A., Sussman, S.Y., Brannon, B. and Flay, B. (1989). Substance use among eighth grade students that take care of themselves after school. *Pediatrics, 84*, 556-566;

Stanton, M.D. (1979). Drugs and the family: A review of recent literature. *Marriage and Family Review, 2*, 3-10;

VanNelson, C., Thompson, J.C., Rice, C.M. and Cooley, V.E. (1991). *The effect of participation in activities outside the school and family structure on substance use by middle and secondary school students*. Paper presented at annual meeting of the Midwest Educational Research Association, Chicago.

อสาสมัครที่เลี้ยงสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดปัจจัยคุ้มครอง

ภายใต้สภาพสังคมที่มีปัจจัยเสี่ยงดังกล่าวข้างต้นปัจจัยคุ้มครองจะทำหน้าที่จัดการกับผลกระทบทางลบที่เกิดจากปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ทำให้เด็กคนหนึ่งประสบความสำเร็จในขณะที่ยังคงคนอื่นกำลังดิ้นรนอยู่ ปัจจัยคุ้มครองที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับปัจจัยเสี่ยงในชุมชน ในครอบครัว ในโรงเรียน และกลุ่มเพื่อนแสดงให้เห็นดังภาพในหน้า 8 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของเด็กในสภาพแวดล้อมที่เป็นบวกและลบต่อเด็กชี้ให้เห็น “ระบบที่อธิบายถึงศักยภาพ” ที่จำเป็นต่อพัฒนาการของเด็ก ศักยภาพหนึ่งในระบบศักยภาพคือ “ความสามารถ ศักยภาพ และโอกาส” ของเด็กในงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของเด็กในสภาพแวดล้อมที่เป็นบวกและลบต่อเด็กชี้ให้เห็น “ระบบที่อธิบายถึงศักยภาพ” ที่จำเป็นต่อพัฒนาการของเด็ก ศักยภาพหนึ่งในระบบศักยภาพคือ “ความสามารถ ศักยภาพ และโอกาส” ของเด็กในการมีสัมพันธภาพกับผู้ใหญ่ที่ให้ความอบอุ่นซึ่งจะเป็นพลังคุ้มครองคอยให้การปกป้องเด็กจากปัจจัยเสี่ยงทั้งหลาย⁶

คุณประโยชน์ของอสาสมัครที่เลี้ยง

เมื่อไม่นานมานี้มีงานเขียนจำนวนมาก⁷ ที่เขียนเกี่ยวกับประสิทธิภาพของระบบพี่เลี้ยงพร้อมทั้งแสดงหลักฐานที่แสดงถึงความสำเร็จของการคุ้มครองเด็กด้วยการเป็นพี่

⁶ Masten, A., and Coatsworth, J.D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments. *American Psychologist*, 53, 205-220.

⁷ Rak, C.F., and Patterson, L.E. (1996). Promoting resilience in at-risk children. *Journal of Counseling and Development*, 74, 368-373;

Bolig, R., and Weddle, K.D. (1988). Resiliency and hospitalization of children. *Children's Health Care*, 16, 255-260;

Garnezy, N. (1981). Children under stress: Perspectives on anecdotes and correlates of vulnerability and resistance to psychopathology. In A.I. Rabin, A.M. Barclay, and R.A. Zucker (eds.). *Further Explorations in Personality*, (pp.196-270). New York: Wiley;

Hauser, S.T., Vieyra, M.A., Jacobson, A.M. and Wertreib D. (1985). Vulnerability and resilience in adolescence: Views from the family. *Journal of Early Adolescence*, 5, 81-100;

Grossman, J.B., and Garry, E.M. (1997, April). Mentoring - A proven delinquency prevention strategy. *Juvenile Justice Bulletin*. Washington, DC: Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, U.S. Department of Justice.1-7

เลี้ยงว่ามีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของเด็กอย่างไรโดยพบว่าโปรแกรมอาสาสมัครที่เลี้ยงทั้งแบบไม่เป็นทางการและแบบเป็นทางการได้จัดให้มีขึ้นในหลายลักษณะซึ่งชี้ให้เห็นถึงความนิยมและการยอมรับว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนพัฒนาการและความเจริญเติบโตที่เข้มแข็งของเด็ก

แม้ว่าความเชื่อในประสิทธิภาพของระบบพี่เลี้ยงจะมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆแต่การวิจัยในเรื่องนี้กลับมีอยู่น้อย การวิจัยที่น่าสนใจชิ้นหนึ่งเกี่ยวกับวิธีการนี้ทำโดย⁸Public/Private Venture (P/PV) ในปีค.ศ. 1995 ทำการศึกษาผลการให้บริการ พี่เลี้ยงแก่เด็กและเยาวชนของสมาคม “พี่ช่วยน้อง”หรือ “Big Brothers /Big Sisters” โดยศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ผลการเรียน การมองตนเอง ความเจริญทางวัฒนธรรมสังคม โดยใช้ขนาดกลุ่มเป้าหมายเพื่อการศึกษาคือจำนวนเด็กที่ผ่านโปรแกรมพี่เลี้ยงจำนวน 959 คน และการสุ่มสอบถามผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงด้วย ใช้เวลาศึกษา 18 เดือนพบว่าเด็กที่ไม่เคยใช้ยามาก่อนเมื่อเข้าสู่โปรแกรมนี้อแล้วมีแนวโน้มที่จะใช้ยาลดลงร้อยละ 47 มากกว่ากลุ่มที่ไม่เข้าโปรแกรม เด็กที่คัดเลือกพี่เลี้ยงที่เหมาะสมให้แล้ว มีแนวโน้มที่จะลดการใช้ยาลดลงร้อยละ 70 มากกว่ากลุ่มที่กำลังรอการคัดกรองหาพี่เลี้ยงให้

โปรแกรมการให้บริการพี่เลี้ยงแก่เด็กและเยาวชนเน้นให้ความสำคัญ

- ถึงความสัมพันธ์ของการทำงานร่วมกันที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานที่ให้บริการอาสาสมัครพี่เลี้ยงกับหน่วยงานการศึกษาในท้องถิ่นเพื่อการปรับปรุงผลการเรียนของผู้กระทำผิดในความดูแล ลดอัตราการออกจากการศึกษา และลดพฤติกรรมเบี่ยงเบน
- การตรวจสอบภูมิหลังของพี่เลี้ยงที่เป็นอาสาสมัครเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละคน

---

⁸ เป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับอาสาสมัครพี่เลี้ยงที่รวบรวมองค์ความรู้ไว้มากมายที่สามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อพัฒนางานอาสาสมัครคุมประพฤติสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้เป็นอย่างดีหากสนใจดูที่

- ประเมินความเหมาะสมระหว่างเด็กกับผู้ที่จะทำหน้าที่อาสาสมัครพี่เลี้ยงอย่างระมัดระวังเพื่อให้เด็กได้รับโอกาสสูงสุดที่จะได้พบกับความสำเร็จในการพัฒนา
- ผู้ที่จะเป็นพี่เลี้ยงและกิจกรรมต่างๆของโครงการเน้นการออกแบบเพื่อให้เด็กมีโอกาสดังกล่าวเพียงพอและได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาร่างกาย จิตใจและสังคม

ตัวอย่างปัจจัยเสี่ยง

- กระบวนการรวบรวมข้อมูลและการรายงานผลที่สนับสนุนการประเมินภายในโครงการและเพื่อรายงานหน่วยเหนือ

กรอบคำแนะนำนี้สามารถนำไปเป็นแบบอย่างเพื่อพัฒนาต้นแบบอาสาสมัครที่จะเป็นพี่เลี้ยงสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดรวมทั้งเด็กกลุ่มเสี่ยงได้ด้วยโปรแกรมการให้การช่วยเหลือเด็กด้วยการเป็นพี่เลี้ยงอาจพัฒนาขึ้นมาให้เป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานคุมประพฤติหรือหน่วยงานใดๆที่ทำงานโดยยึดเอาชุมชนเป็นศูนย์กลาง หรือตั้งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะเพื่อให้บริการสงเคราะห์ด้วยการเป็นพี่เลี้ยงก็ได้ซึ่งประการหลังนี้ทำได้โดยทันทีสำหรับหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไรการทำโปรแกรมเช่นนี้องค์กรที่จะริเริ่มต้องค้นหาความต้องการของชุมชน หน่วยงานทางการศึกษาในท้องถิ่นที่องค์กรจะต้องทำงานร่วมกันอย่างเป็นทางการเป็นหุ้นส่วน ทำแผนการคัดเลือก คัดกรองให้การฝึกอบรม การกำกับดูแล การรักษาไว้ซึ่งอาสาสมัครที่จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ค้นหาประชากรเด็กกลุ่มเสี่ยงที่วางแผนว่าจะให้บริการ สร้างกระบวนการคัดกรองอาสาสมัครพี่เลี้ยงที่เหมาะสมให้กับเด็กแต่ละราย กำหนดแนวทางไว้ให้ชัดเจนเกี่ยวกับความถี่ ช่วงเวลา และลักษณะการพบปะกันระหว่างเด็กและอาสาสมัครพี่เลี้ยง แผนการที่จะดำเนินโปรแกรมนี้ กระบวนการกำกับดูแลความก้าวหน้าของโปรแกรมให้บรรลุวัตถุประสงค์

อะไรคือเป้าหมายประสงค์ของโปรแกรมอาสาสมัครพี่เลี้ยง

จากการศึกษาโปรแกรมทำนองนี้ของประเทศสหรัฐอเมริกาโดยศึกษาโปรแกรม JUMP หรือ Juvenile Mentoring Program พบว่าโปรแกรมทำนองนี้มีเป้าหมายหลัก⁹ ตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้

- การป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบน

---

⁹ 1998 Report to Congress, Juvenile Mentoring Program (JUMP), Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, :14

- เพื่อปรับปรุงผลการเรียนของเด็ก
- เพิ่มการไปเรียนให้มากขึ้น
- ป้องกันความรุนแรง
- การมีส่วนร่วมกับองค์กรที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน
- การพัฒนาอาชีพและ
- ฯลฯ

ปัจจัยเสี่ยงทั้งหลายมีความซับซ้อนเกี่ยวพันกันที่ไม่สามารถจัดการได้ด้วยวิธีการใดเพียงวิธีเดียว การประสานการทำงานร่วมกันเพื่อการให้การดูแลอย่างต่อเนื่องแก่เด็กจึงเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพเช่นการประสานการทำงานกับ หน่วยบริการสุขภาพจิต โปรแกรมการบำบัดรักษา ยาเสพติดให้โทษ ศูนย์เพื่อการนันทนาการ หรือสถานที่เพื่อการรักษาสุขภาพ

บทบาทของอาสาสมัครพี่เลี้ยง

อาสาสมัครที่ได้รับการคัดเลือกแล้วที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นพี่เลี้ยงสำหรับเด็กหรือเยาวชนคนใดแล้ว อาสาสมัครพี่เลี้ยงจะถูกคาดหวังไว้ว่าจะสามารถพบปะกับเด็กหรือเยาวชนนั้นได้เฉลี่ยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง แต่อาสาสมัครพี่เลี้ยงหลายๆคนที่ติดต่ออย่างใกล้ชิดเพิ่มเติมด้วยการใช้โทรศัพท์ การจัดกิจกรรมพิเศษให้อาสาสมัครพี่เลี้ยงและเด็กหรือเยาวชนได้มีส่วนร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่โปรแกรมทำนองนี้ให้การส่งเสริม ที่จัดอย่างเป็นต้นแบบเช่นการใช้เวลาร่วมกันในช่วงวันหยุด การเข้าชมกีฬาหรืออภิสิทธิ์กันด้วยกัน ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างสำนักงานคุ้มครองประพฤติหรือสำนักงานผู้ให้บริการอาสาสมัครพี่เลี้ยงที่มีต่อชุมชนทำให้การจัดกิจกรรมพิเศษเช่นนี้ให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ไม่ยากนัก

โปรแกรมหรือกิจกรรมเสริมสำหรับการทำหน้าที่อาสาสมัครพี่เลี้ยงอาจทำได้ในหลายๆกิจกรรมแต่กิจกรรมเสริมที่เป็นที่นิยมจัดให้มีเช่น

- กลุ่มสนับสนุนบิดามารดาของเด็กหรือเยาวชน
- กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน
- การส่งต่อเข้ารับบริการในหน่วยบริการที่เกี่ยวข้อง

- การส่งเด็กเพื่อรับบริการในองค์กรชุมชนอื่นๆ
- การบริหารจัดการคดีและ
- กิจกรรมการช่วยเหลืออื่นๆ

แต่ละกิจกรรมดังกล่าวจะดึงเอาบิดามารดาของเด็กหรือเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบหรือลักษณะที่แตกต่างกัน กิจกรรมอาสาสมัครพี่เลี้ยงต้องการความยินยอมที่เป็นหนังสือจากผู้ปกครองของเด็กในการที่เด็กจะเข้าร่วมในกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์บางโปรแกรมกำหนดเพียงให้มีการติดต่อกับบิดามารดาของเด็ก บางโปรแกรมต้องการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกอาสาสมัครที่เหมาะสมจะเป็นพี่เลี้ยงของเด็กและเข้าร่วมในกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอแต่โปรแกรมอาสาสมัครพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในระดับจากน้อยไปหามากดังภาพข้างล่างนี้

การมีส่วนร่วมต่ำสุด		การมีส่วนร่วมสูงสุด								
การอนุญาต	⇒	ช่วยคัดเลือก	⇒	ร่วมมือกับ	⇒	เข้าร่วมในการ	⇒	มีส่วนร่วม	⇒	การมีส่วนร่วม
อาสาสมัครพี่เลี้ยง		พนักงานและอาสาสมัครพี่เลี้ยงเพื่อกำหนดเป้าหมายและติดตามผล		ปฐมนิเทศน์และกิจกรรมพิเศษอื่นๆ		อย่างสม่ำเสมอในกิจกรรมที่จัดไว้สำหรับผู้ปกครองเช่นกลุ่มสนับสนุนผู้ปกครองการฝึกทักษะให้ผู้ปกครอง		ร่วมกับเด็กหรือเยาวชนและอาสาสมัครพี่เลี้ยงในกิจกรรมวันหยุด		

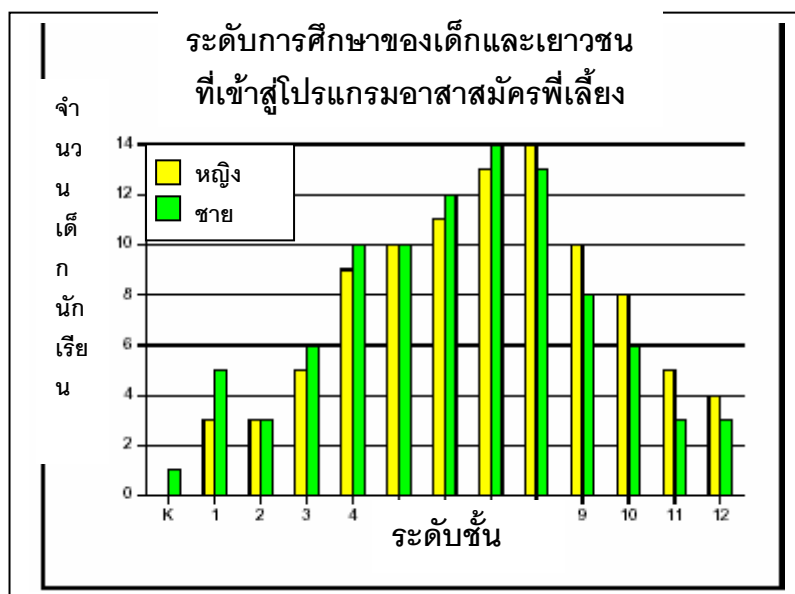
*ดัดแปลงมาจาก “Juvenile Mentoring Program (JUMP)” ที่รายงานต่อสภาองเกรส ปี1998 โดยสำนักงานการยุติธรรมและการป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนสำหรับเด็กและเยาวชน.p:17

โปรแกรมอาสาสมัครพี่เลี้ยงจัดโปรแกรมเพื่อให้การฝึกฝนแก่อาสาสมัครไว้แตกต่างกัน บางโปรแกรมฝึกฝนเฉพาะเดือนแรกก่อนทำหน้าที่และลดการฝึกฝนลงและจะให้การ

ฝึกฝนใหม่เมื่อมีความจำเป็น บางโปรแกรมมีตารางการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและ ตารางการพบปะกับผู้กำกับดูแลอย่างสม่ำเสมอตลอดช่วงเวลาของการอาสาสมัครเป็น พี่เลี้ยงสำหรับเด็กหรือเยาวชนนั้นๆ

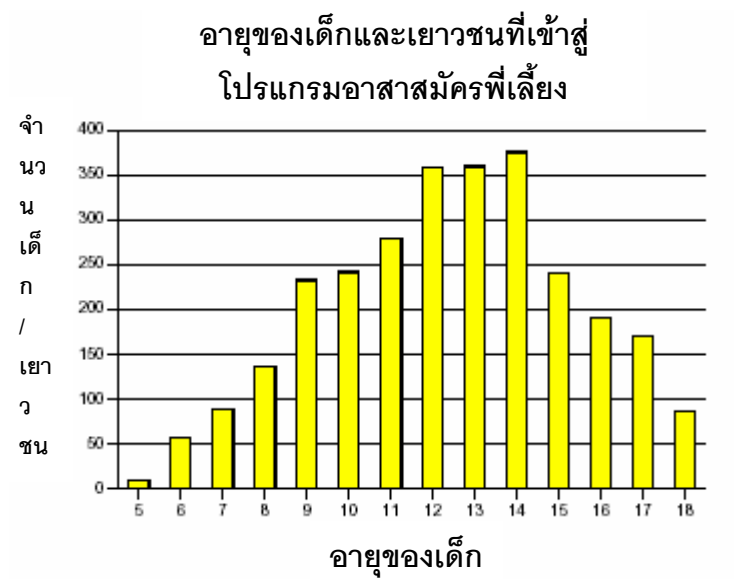
¹⁰ วิชาที่สำคัญที่ทำให้การฝึกฝนแก่อาสาสมัครที่จะทำหน้าที่พี่เลี้ยง ประกอบด้วย วิชาว่าด้วยพัฒนาการของวัยรุ่น ทักษะการปรับพฤติกรรม ทักษะการฟัง การค้นหาสาเหตุติดและการใช้ยาเสพติด การระงับข้อพิพาท และการบริหารจัดการกับอารมณ์โกรธ

นอกจากการฝึกฝนอบรมพนักงานจะติดต่อกำกับดูแลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพี่เลี้ยงอย่างระมัดระวังและรอบคอบด้วยการพบกับอาสาสมัครด้วยตนเองหรือทางโทรศัพท์ หน่วยงานที่พัฒนางานนี้ส่วนใหญ่ต้องการให้อาสาสมัครรายงานผลเกี่ยวกับการติดต่อกับเด็กและกิจกรรมที่ดำเนินไปกับเด็ก ความถี่ในการติดต่อกับเด็กเฉลี่ยประมาณเดือนละครั้ง

*ภาพข้างบนแสดงถึงระดับการศึกษาของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่โปรแกรมอาสาสมัครพี่เลี้ยงขณะรายงานต่อสภาCongress ตามโครงการ Juvenile Mentoring Program (JUMP) โดย Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention ปี1998

¹⁰ 1998 Report to Congress, Juvenile Mentoring Program (JUMP), Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs,p:18

*ภาพข้างบนแสดงถึงระดับอายุของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่โปรแกรมอาสาสมัครพี่เลี้ยง ขณะรายงานต่อสภาCongress ตามโครงการ Juvenile Mentoring Program (JUMP) โดย Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention ปี1998

ปัจจัยเสี่ยงที่มีอิทธิพลเหนือเด็กและเยาวชน

โปรแกรมอาสาสมัครพี่เลี้ยงสำหรับเด็กพบว่าเด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับ ปัจจัยเสี่ยงหลายตัวปัจจัยเสี่ยงที่พบเป็นปกติธรรมดาสำหรับเด็กและเยาวชนคือปัจจัยเสี่ยงในครอบครัว จากการเก็บข้อมูลตัวอย่างของการทำวิจัยดังกล่าวข้างต้นพบว่าร้อยละ 57.3 ของเด็กและเยาวชนมาจากครอบครัวที่มีแต่พ่อหรือแม่ มีเพียงร้อยละ 25 ที่อาศัยอยู่กับพ่อผู้ให้กำเนิด (ทั้งที่อาศัยอยู่กับพ่อตามลำพังหรือมีมารดาอยู่ด้วย และพบว่าความตึงเครียดในครอบครัวนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบน ความล้มเหลวในการเรียน และการเสพยาและยาเสพติดให้โทษ

บุคลิกภาพของอาสาสมัครพี่เลี้ยง

หัวใจสำคัญของโปรแกรมอาสาสมัครพี่เลี้ยงสำหรับเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง คืออาสาสมัครที่เป็นผู้ใหญ่ทั้งหญิงและชายที่อุทิศทุ่มเทเวลาและสติปัญญาให้กับเด็ก และเยาวชนที่มีปัจจัยเสี่ยงหลากหลายรูปแบบ หากปราศจากอาสาสมัครพี่เลี้ยงที่เป็น

แบบอย่างทางบวกที่สำคัญเช่นนี้โปรแกรมอาสาสมัครที่เลี้ยงก็ไม่สามารถที่จะพัฒนาต่อไปได้

แหล่งกำเนิดปัจจัยเสี่ยง	หญิงร้อยละ	ชายร้อยละ
ปัญหาการเรียน	64.5	76.
พฤติกรรมในโรงเรียน	26.7	40.4
ความล้มเหลวในการเรียน	50.7	60.2
หลบหนีโรงเรียน	10.1	11.1
ปัญหาโรงเรียนปัญหาสังคม	57.7	54.0
พฤติกรรมเบี่ยงเบน	10.3	18.9
การใช้กำลังต่อสู้	8.1	14.2
กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	0.8	3.7
กลุ่มแก๊งค์	1.2	3.8
อาวุธ	0.7	1.2
เสพสุรา	2.0	4.5
ใช้ยาเสพติด	2.6	5.1
สูบบุหรี่	2.2	3.1

*ดัดแปลงมาจาก "Juvenile Mentoring Program (JUMP)" ที่รายงานต่อสภาองเกรส ปี1998 โดยสำนักงานการยุติธรรมและการป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนสำหรับเด็กและเยาวชน.p:26

อาสาสมัครที่จะมาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงสมควรที่จะให้มีความหลากหลาย ในสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 52 เป็นอาสาสมัครผิวขาวซึ่งลักษณะเช่นนี้แตกต่างจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่เป็นคนผิวดำดังนั้นอาสาสมัครสมควรให้มีลักษณะที่สอดคล้องกับลักษณะของเด็กและเยาวชนด้วย

การศึกษาและการงาน อาสาสมัครที่เลี้ยงในสหรัฐอเมริกาอาสาสมัครที่เลี้ยงส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 90 มีประสบการณ์ทางการศึกษาในวิทยาลัย และร้อยละ 56 จบการศึกษาระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย และเนื่องจากอาสาสมัครที่เลี้ยงมีเป้าหมาย

เพื่อช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนตั้งนั้นระดับการศึกษาและความสามารถทางการศึกษาของอาสาสมัครเป็นสิ่งจำเป็น

อาสาสมัครที่เลี้ยงร้อยละ 13.7 ยังเป็นนักเรียนที่เรียนหนังสือเต็มเวลา ร้อยละ 79.4 ทำงานแล้ว ร้อยละ 4.4 เพิ่งปลดเกษียณ ร้อยละ 83.8 ของอาสาสมัครที่ทำงานหรือเพิ่งปลดเกษียณดังกล่าวแยกเป็นผู้ที่ทำงานในการบริหารจัดการหรือฝ่ายขายหรือช่างเทคนิค ร้อยละ 22.9 ทำงานในกองทัพ ร้อยละ 2.5 นักกฎหมาย ร้อยละ 4.9 เนื่องจากอาสาสมัครที่เลี้ยงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีมีความสำคัญสำหรับพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นความรู้ความสามารถของอาสาสมัครจึงจำเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ยังพบว่าอาสาสมัครที่เลี้ยงที่เคยทำหน้าที่เช่นนี้อย่างไม่เป็นทางการมาแล้วถึงร้อยละ 31.6 และมีอาสาสมัครที่เลี้ยงที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและยังทำหน้าที่เป็นพ่อแม่ที่ดีของลูกๆ ถึงร้อยละ 40.7

หลักเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครเพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของเด็กและเยาวชน

อาสาสมัครที่เหมาะสมกับเด็กวัยรุ่นชายส่วนใหญ่จะเป็นอาสาสมัครชายซึ่งพบว่ามีมากกว่าร้อยละ 96.8 แต่ยังมีอาสาสมัครหญิงที่คัดกรองแล้วมีความเหมาะสมที่จะเป็นพี่เลี้ยงให้กับเด็กชายถึงร้อยละ 13.6 และสำหรับความเหมาะสมต่อเด็กหญิงพบว่าอาสาสมัครหญิงมีความเหมาะสมถึงร้อยละ 86.4 ส่วนอาสาสมัครชายที่มีความเหมาะสมกับเด็กหญิงมีจำนวนเพียงร้อยละ 3.2

การใช้หลักเชื้อสายเผ่าพันธุ์ในการคัดเลือกความเหมาะสมของอาสาสมัครที่เลี้ยงกับเด็กหรือเยาวชนก็เป็นสิ่งจำเป็นเช่นในโปรแกรม JUMP อาสาสมัครผิวขาวจะเป็นพี่เลี้ยงเยาวชนผิวขาวถึงร้อยละ 92 เป็นต้น

ต้องใช้เวลาานานเท่าใดก็ตามที่เด็กหรือเยาวชนจะมีพี่เลี้ยงที่เหมาะสมตรงนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนต่างตกอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะเด็กอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถปกป้องตนเองจากปัจจัยเสี่ยงรอบข้างได้เลยแม้เด็กไม่อยากจะเห็นการตั้งวงดื่มสุราในชุมชน แต่ก็ต้องตกเป็นเหยื่อจำยอมเห็นทุกวัน จนซึมซับเอาเป็นค่านิยมประจำตนที่ผิดๆ การละเมิดต่อสิทธิเด็กเช่นนี้ใครจะคุ้มครองแล้วจะคุ้มครองได้อย่างเร็วเท่าใด โครงการอาสาสมัครที่เลี้ยงดังกล่าวใช้เวลาในการ

ประเมินความเหมาะสมโดยเด็กหญิงเฉลี่ยจะได้อาสาสมัครเร็วกว่าเด็กชายซึ่งเด็กชายจะได้อาสาสมัครภายในประมาณ 3 สัปดาห์ เด็กผิวสีจะได้อาสาสมัครใน 3.5 สัปดาห์ หรือนานกว่านั้น

¹¹ การประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมอาสาสมัครพี่เลี้ยง

การประเมินต่อไปนี้ได้รับข้อมูลย้อนกลับจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนจำนวน 962 คน และอาสาสมัครพี่เลี้ยงจำนวน 792 คน จากการสอบถามเยาวชนได้คำตอบว่าประสบการณ์การทำงานร่วมกับอาสาสมัครให้ผลในทางบวกสูงสุดถึงร้อยละ 70 ตอบว่าสามารถเข้ากันได้ดีกับอาสาสมัครถึงร้อยละ 68 ตอบว่าอาสาสมัครเข้าใจเยาวชนถึงร้อยละ 51 ตอบว่าอาสาสมัครสามารถช่วยเหลือตนได้ร้อยละ 64 ส่วนอาสาสมัครตอบว่าชอบการทำงานนี้ร้อยละ 76 ตอบว่าสามารถเข้ากันได้ดีกับเยาวชนร้อยละ 62 ตอบว่าสามารถเข้าใจเด็กได้ดีร้อยละ 36 และตอบว่าสามารถช่วยเหลือเด็กได้ร้อยละ 31

การตอบของเยาวชนต่อประโยชน์ของการทำงานร่วมกับอาสาสมัครพี่เลี้ยง เยาวชนตอบว่าทำให้ผลการเรียนดีขึ้นมากร้อยละ 49.1 เห็นว่าดีขึ้นเล็กน้อยร้อยละ 42.0 ทำให้เข้าเรียนได้ครบทุกชั่วโมงได้มากที่สุดร้อยละ 64.3 เห็นว่าได้บ้างเล็กน้อยร้อยละ 23.3 ตอบว่าช่วยให้ห่างจากสุราได้ดีที่สุดร้อยละ 69.9 ช่วยให้ห่างสุราได้เล็กน้อยร้อยละ 13.2 ตอบว่าช่วยให้ห่างจากยาเสพติดได้มากที่สุดร้อยละ 71.0 ช่วยให้ห่างจากยาเสพติดได้เล็กน้อยร้อยละ 12.2 หลีกเลี่ยงการต่อสู้ได้ดีร้อยละ 57.4 หลีกเลี่ยงได้เล็กน้อยร้อยละ 27.3 ห่างจากกลุ่มพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้มากที่สุดร้อยละ 67.6 ห่างได้เล็กน้อยร้อยละ 15.6 ไม่ใช้อาวุธมีดและปืนร้อยละ 68.0 ช่วยได้เล็กน้อยร้อยละ 11.1 เข้าได้ดีกับครอบครัวร้อยละ 61.6 ช่วยให้เข้ากับครอบครัวได้บ้างเล็กน้อยร้อยละ 24.4

¹¹ ดูรายละเอียดของการประเมินได้ที่ [Juvenile mentoring program report to congress.](#)

แนวทางการนำเอาอาสาสมัครที่เลี้ยงมาใช้ในงานคุมประพฤติ ¹²

สำนักงานคุมประพฤติที่ริเริ่มจะนำเอาอาสาสมัครคุมประพฤติที่เลี้ยงสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมาใช้หรือเพื่อใช้เป็นกลยุทธ์ในการป้องกันอาชญากรรมมีกรอบคำแนะนำที่เรียกว่าเป็น “Gold Standard for Mentoring” ที่แบ่งคำแนะนำออกเป็น 4 ส่วนคือ การออกแบบและการวางแผนโปรแกรม การบริหารจัดการโปรแกรม การดำเนินงานของโปรแกรม และการวัดผล

การออกแบบและการวางแผนโปรแกรม

1. ออกแบบขอบข่ายของโปรแกรม

- ค้นหาตรวจสอบกลุ่มเป้าหมายที่จะให้บริการ
- กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่นี้เช่น พลเมือง อาวุโส พนักงานบริษัท นักเรียนนักศึกษา
- กำหนดรูปแบบของการทำงานร่วมกับเด็กหรือเยาวชนเช่นรูปแบบความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง แบบกลุ่ม เป็นทีม ใช้กลุ่มเพื่อน หรือการเป็นพี่เลี้ยงทางอินเทอร์เน็ต
- กำหนดโครงสร้างว่าจะให้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรหรือแยกเป็นอิสระ
- กำหนดคุณลักษณะของกิจกรรมของการทำงานร่วมกันแบบมีพี่เลี้ยงเช่นรวมกิจกรรมเพื่ออาชีพ กิจกรรมเพื่อการศึกษา เพื่อการปรับปรุงพัฒนาทักษะทางสังคม
- กำหนดว่าโปรแกรมต้องทำอะไรบ้างให้บรรลุและต้องให้ได้ผลแก่ผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างไรอันประกอบด้วยอาสาสมัคร เด็กและเยาวชน และองค์กรต่างๆที่ให้การสนับสนุน
- กำหนดว่าเมื่อใดการเริ่มต้นงานของอาสาสมัครกับเด็กจะเกิดขึ้น

¹² หากจะพัฒนาอาสาสมัครคุมประพฤติสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กควรศึกษาเอกสารดังนี้

- กำหนดความถี่ในการพบปะกันระหว่างอาสาสมัครพี่เลี้ยงกับเด็กและเยาวชน และกระบวนการจะยาวนานเท่าใด
- กำหนดว่าการพบปะกันครั้งแรกควรเป็นที่ใดระหว่างสถานที่ทำงาน โรงเรียน สถานที่ทางศาสนา สถานพินิจ สถานที่ในชุมชน
- กำหนดว่าใครบ้างเป็นผู้มีส่วนได้เสียในโปรแกรมและจะส่งเสริมโปรแกรมนี้อย่างไร
- จะวัดความสำเร็จของโปรแกรมอย่างไร
- กำหนดกติกาของการบริหารจัดการคดีเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าโปรแกรมมีการติดต่ออย่างสม่ำเสมอกับเด็กและอาสาสมัครเพื่อทราบถึงพัฒนาการของความสัมพันธ์

2. การวางแผนว่าจะบริหารจัดการโปรแกรมอย่างไร

- คัดเลือกทีมบริหารเพื่อร่วมกันกำหนดนโยบาย และขั้นตอนต่างๆ ให้บริการการฝึกฝนอบรมแก่เจ้าหน้าที่ และพัฒนาความเป็นมืออาชีพ
- จัดทำแผนการเงิน จัดทำงบประมาณ กำหนดวงเงินงบประมาณเริ่มต้นและการสนับสนุนโปรแกรม กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมแต่ละแห่งสามารถจะให้การสนับสนุนได้ กำหนดระบบการตรวจสอบภายใน วางระบบการบริหารการเงินของโปรแกรม
- การนำแผนไปปฏิบัติค้นหาผู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเช่นอาสาสมัครพี่เลี้ยงอาสาสมัครอื่นๆ เด็กและเยาวชนที่จะเข้าโปรแกรม
  - 1) คัดกรองหาอาสาสมัครพี่เลี้ยงและเด็กที่มีศักยภาพ
  - 2) ให้การปฐมนิเทศน์แก่อาสาสมัครพี่เลี้ยง เด็ก/เยาวชน ผู้ปกครอง ผู้อุปการะ
  - 3) จับคู่ให้สำเร็จระหว่างอาสาสมัครกับเด็ก/เยาวชน
  - 4) จัดให้ทั้งอาสาสมัครพี่เลี้ยงและเด็ก/เยาวชนที่พบคู่แล้วเข้าหลักสูตร (Sessions) ที่จัดไว้ในโปรแกรม

- 5) ให้การสนับสนุน การควบคุมสอดส่อง และการกำกับดูแลสัมพันธภาพของกระบวนการพี่เลี้ยงดังกล่าว
  - 6) ให้ความยอมรับต่อการอุทิศตนของผู้ที่มีส่วนร่วมทุกคนในโปรแกรม
  - 7) ช่วยอำนวยความสะดวกให้การทำงานร่วมกันของอาสาสมัครพี่เลี้ยง และเด็กให้พบกับผลสำเร็จ
- วางแผนเพื่อการวัดผล
    - 1) กำหนดรูปแบบการวัดผล
    - 2) กำหนดข้อมูลที่จะจัดเก็บ จะเก็บอย่างไร และจากแหล่งใดบ้าง
    - 3) กำหนดประสิทธิภาพของกระบวนการ Mentoring
    - 4) กำหนดเป้าประสงค์สำหรับอาสาสมัครพี่เลี้ยงและสำหรับเด็ก/เยาวชน
    - 5) การสะท้อนภาพที่ได้จากการค้นพบ

การบริหารจัดการโปรแกรม

ต้องแน่ใจว่าโปรแกรมนั้นมีการบริหารจัดการเป็นอย่างดี

- จัดตั้งกลุ่มที่ปรึกษา กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของที่ปรึกษา ที่ปรึกษาคัดมาจากบุคคลที่มีพื้นฐานที่หลากหลายแตกต่างกัน อำนวยความสะดวกแก่การประชุมของคณะกรรมการ
- พัฒนาระบบการบริหารข้อมูลที่มีความสมบูรณ์เพื่อใช้จัดการบริหารการเงิน เก็บข้อมูลบุคคล ติดตามความก้าวหน้า บันทึกการจับคู่ระหว่างอาสาสมัครพี่เลี้ยงกับเด็ก/เยาวชน บันทึกการวัดผล
- ออกแบบแผนการจัดหาทรัพยากร
  - 1) แสวงหาของขวัญ
  - 2) จัดงานหารายได้
  - 3) รับผิดชอบต่อสังคม
  - 4) การสนับสนุนจากบริษัท
  - 5) ขอรับการสนับสนุนจากรัฐ
  - 6) ขอรับการสนับสนุนจากมูลนิธิ/สมาคม

- วางระบบการกำกับดูแลโปรแกรม
  - 1) ทบทวนนโยบาย กระบวนการ การปฏิบัติงาน ตามวาระอย่างสม่ำเสมอ
  - 2) รวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
  - 3) ประเมินผลการให้บริการอย่างต่อเนื่อง
- สร้างผู้ปฏิบัติให้เป็นมืออาชีพโดยให้การฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างองค์ความรู้และทักษะ
- ส่งเสริมการใช้อาสาสมัครที่เลี้ยงให้เกิดความนิยมอย่างแพร่หลาย ส่งเสริมให้เห็นประโยชน์ของวิธีการนี้แก่ฝ่ายนโยบายสาธารณะ ฝ่ายงบประมาณ ในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ กระตุ้นภาคเอกชนให้เห็นความสำคัญเพื่อการสนับสนุนงบประมาณ
- ทำการประชาสัมพันธ์

การปฏิบัติงานของอาสาสมัครที่เลี้ยงกับเด็ก/เยาวชน

ต้องแน่ใจว่าการปฏิบัติงานในแต่ละวันเป็นไปอย่างแข็งขัน

- การคัดเลือกอาสาสมัครที่เลี้ยง อาสาสมัครอื่น และ เด็ก/เยาวชนที่จะเข้ารับบริการ
  - 1) กำหนดคุณสมบัติความเหมาะสมของผู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทุกคน รวมถึงผู้ปกครองและบิดามารดา
  - 2) ทำการตลาดให้กับโปรแกรม
  - 3) ให้ข้อสังเกตและข้อมูลข่าวสารแก่อาสาสมัครที่มีความสามารถ
- คัดกรองอาสาสมัครที่เลี้ยงและเด็ก/เยาวชนที่มีศักยภาพโดย
  - 1) ให้แสดงความประสงค์เป็นหนังสือ
  - 2) ตรวจสอบหลักฐานอ้างอิงเช่นประวัติการทำงาน บุคลิกภาพ บันทึกประวัติการกระทำละเมิดต่อเด็ก ประวัติการขี้ขี้ และประวัติอาชญากร
  - 3) สัมภาษณ์ตัวต่อตัว และ
  - 4) เข้ารับการปฐมนิเทศฯ
- การปฐมนิเทศน์การฝึกฝนอบรม

- 1) ให้ความรู้ความเข้าใจโดยทั่วไปเกี่ยวกับโปรแกรม
  - 2) ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับบทบาท ความรับผิดชอบและความคาดหวังของโปรแกรม
  - 3) บริหารระดมความคิดเพื่อจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ
- จับคู่ระหว่างอาสาสมัครพี่เลี้ยงกับเด็ก/เยาวชนโดย
    - 1) ใช้เกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้
    - 2) จัดให้มีการพบปะและแนะนำให้รู้จักกันระหว่างอาสาสมัครกับเด็ก
    - 3) ต้องมั่นใจว่าทุกฝ่ายทั้งอาสาสมัครพี่เลี้ยง เด็ก/เยาวชน บิดามารดา/ผู้ปกครอง ต่างเข้าใจและยินยอมตามระยะเวลา และ เงื่อนไขของกระบวนการมีส่วนร่วมในโปรแกรม
  - จัดให้อาสาสมัครพี่เลี้ยงกับเด็กที่พบคู่กันแล้วเขาชั้นเรียน
    - 1) เป็นชั้นเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย
    - 2) ให้ทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์เพื่อการทำกิจกรรมร่วมกัน
  - ให้การสนับสนุน การกำกับดูแล การควบคุมและสอดส่องเกี่ยวกับสัมพันธภาพของกระบวนการทำงานร่วมกันดังกล่าว
    - 1) ให้โอกาสที่จะได้รับการฝึกฝนอบรมอย่างต่อเนื่อง
    - 2) ติดต่ออย่างสม่ำเสมอกับผู้ที่มีส่วนร่วมทั้งโปรแกรมทุกคนและเสนอให้การสนับสนุน
    - 3) ช่วยอาสาสมัครและเด็กให้พบกับความก้าวหน้าสู่ขั้นต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้
    - 4) จัดสัมมนาอาสาสมัครพี่เลี้ยงทั้งหลายเพื่อแลกเปลี่ยนระดมความคิดและประสบการณ์ระหว่างกัน
    - 5) จัดกระบวนการจัดการกับความทุกข์ยากทั้งหลาย การแก้ปัญหา และการให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวก
    - 6) ช่วยคู่ที่ไม่ประสบความสำเร็จให้ประสบความสำเร็จในกระบวนการพัฒนาสัมพันธภาพ
    - 7) ต้องมั่นใจว่ามีกระบวนการบันทึกข้อมูลที่เหมาะสมและมีการบันทึกข้อ

มูลอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

- ให้การยอมรับยกย่องต่อการอุทิศตนของทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วม
  - 1) จัดงานขอบคุณผู้ให้การสนับสนุน
  - 2) สร้างความตระหนักรู้ในหมู่ชุมชนถึงความเสียสละอุทิศตนของอาสาสมัคร เด็ก/เยาวชน ผู้สนับสนุน และผู้ให้การสนับสนุนเงินทุน
  - 3) แสวงหาข้อมูลย้อนกลับจากอาสาสมัครพี่เลี้ยงและเด็ก/เยาวชนเกี่ยวกับประสบการณ์ที่แต่ละฝ่ายได้รับ
  - 4) ใช้ข้อมูลนั้นมาปรับปรุงโปรแกรม
- ช่วยคู่สัมพันธ์ให้พบกับความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
  - 1) ทำการสัมภาษณ์ทั้งอาสาสมัครพี่เลี้ยงและเด็ก/เยาวชนเป็นการส่วนตัว และต้องเก็บผลการสัมภาษณ์เป็นความลับ
  - 2) การพบปะกันเช่นนั้นต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจว่าทำไมต้องทำการสัมภาษณ์

การวัดผล

เพื่อความมั่นใจในประสิทธิภาพและคุณภาพของโปรแกรม

- จัดทำแผนการวัดผลโปรแกรม
  - 1) เลือกตัวชี้วัดที่วัดความเที่ยงตรงของการนำโปรแกรมไปปฏิบัติและที่แสดงความน่าเชื่อถือของอาสาสมัครเช่นจำนวนชั่วโมงของการให้การฝึกฝนอบรม ความถี่ในการพบปะ ช่วงเวลาของการพัฒนาสัมพันธภาพ
  - 2) จัดสร้างระบบการรวบรวมและการจัดการกับข้อมูลเป็นการเฉพาะ
- พัฒนาแผนการประเมินผลลัพธ์ที่ตั้งไว้
  - 1) ระบุผลลัพธ์ที่ต้องการ
  - 2) เลือกเครื่องมือที่เหมาะสมที่จะใช้วัดผลลัพธ์นั้นเช่นแบบสอบถาม การสำรวจและการสัมภาษณ์
- จัดให้มีกระบวนการที่สะท้อนและกระจายข้อมูลข่าวสารที่ค้นพบจากการวัดผล
  - 1) ปรับปรุงและออกแบบการทำงานขึ้นใหม่โดยอาศัยผลการวิจัยที่ค้นพบ

- 2) รายงานผลการวัดผลไปยังผู้ให้การสนับสนุนด้านเงินทุนและสื่อสารมวลชน เป็นรายปี หรือรายไตรมาส

สรุป

จากผลการศึกษาพบว่าระบบการคุ้มครองประเพณีในหลายๆประเทศไม่สามารถให้บริการแก่ผู้กระทำผิดในความดูแลได้อย่างบริบูรณ์โดยลำพัง ซึ่งไม่ยกเว้นแม้การคุ้มครองประเพณีของประเทศไทย วิวัฒนาการของอาสาสมัครพีเลียงจึงเกิดขึ้นเพื่อทดแทนข้อบกพร่องหรือทดแทนความขาดแคลนดังกล่าวมาเป็นระยะเวลานับร้อยๆปีแล้วและมีการใช้แพร่หลายในหลายๆประเทศในทุกทวีปสำหรับแถบทวีปเอเชียอาจเห็นได้ใกล้บ้านเราคือประเทศสิงคโปร์ ไกลหน่อยก็เช่นอิสราเอล และที่ปักหลักลงรากแก้วในวิธีการนี้คือประเทศญี่ปุ่น สำหรับกรมคุ้มครองประเพณีของบ้านเราเมื่อต้องรับผิดชอบให้การดูแลแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กในชุมชนด้วย จึงจำต้องค้นหามาตรการวิธีการที่สามารถใช้กับเด็กและเยาวชนเพื่อนำมาใช้พัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และอาสาสมัครที่เคยใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่มาเป็นเวลานานย่อมไม่สามารถใช้ได้ผลดีกับเด็กที่กระทำผิด ดังนั้นการพัฒนาอาสาสมัครพีเลียงจึงเป็นทางเลือกหนึ่งประกอบกับอาสาสมัครพีเลียงมีประวัติการพัฒนามาอย่างยาวนานผ่านการวิจัยตรวจสอบแล้วว่ามีประสิทธิภาพต่อการช่วยเหลือเด็กในการพัฒนาตนเองให้เกิดความแข็งแกร่ง เกิดทักษะและความพร้อมที่จะใช้จัดการกับปัจจัยเสี่ยงที่มีอยู่รอบข้าง การใช้อาสาสมัครพีเลียงจึงน่าจะเป็นวิธีหนึ่งในการป้องกันอาชญากรรมที่ได้ผลเป็นอย่างดี และการดำเนินกลยุทธ์ในเชิงป้องกันอาชญากรรมเช่นนี้น่าจะทำให้กรมคุ้มครองประเพณีได้รับการยอมรับในความเชื่อมั่นศรัทธาและความร่วมมือจากชุมชนซึ่งจะทำให้การควบคุมสอดส่องและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดอื่นๆที่อยู่ในชุมชนนั้นๆทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย ดังนั้นวิธีการใช้อาสาสมัครพีเลียงจึงน่าจะเป็นทางเลือกที่น่าสนใจไม่น้อย